

**CONTRACTOR,
ACADEMIA ROMÂNĂ, FILIALA IAȘI**
Președinte,
Acad. Viorel BARBU

Nr. și data înregistrării

Programul:	RESURSE UMANE
Tipul proiectului:	Proiecte de cercetare postdoctorala
Cod proiect:	PD_546

VALOARE TOTALĂ contract / 2011_ lei
ETAPA (din Anexa II) lei
VALOARE FAZA lei

PROCES VERBAL DE AVIZARE INTERNA A REZULTATELOR

Comisia internă constituită și aprobată de către Autoritatea Contractantă, întrunită în vederea evaluării și avizării lucrărilor efectuate în cadrul proiectului de cercetare - cod proiect **PD 546** cu titlul **O SOCIETATE ÎN CĂUTAREA ONOAREI. DUEL ȘI MASCULINITATE ÎN SFERA PUBLICĂ DIN ROMÂNIA (1859-1918)**, care fac obiectul Contractului de finanțare 32/28.07.2010, încheiat între Autoritatea Contractantă - UEFISCDI și Contractor, pentru anul 2011.

EVALUEAZĂ ȘI CERTIFICĂ PE PROPRIA RĂSPUNDERE REZULTATELE CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE pentru etapa: 1.01.2011-31.12.2011 din Anexa II-finală a anului curent. Obiective planificate:
1. CERCETAREA SURSELOR EDITE: JURNALE, MEMORII, BIOGRAFII, PRESĂ
2. ACTUALIZAREA BIBLIOGRAFIEI: NOUTĂȚI METODOLOGICE ȘI DEZBATERI ISTORIOGRAFICE ACTUALE PE TEMA DATĂ. 3. **EVALUAREA, VALORIFICAREA ȘI PROMOVAREA REZULTATELOR OBTINUTE.**

și face propuneri Autorității Contractante privind finanțarea proiectului, după cum urmează:

I. EVALUAREA REZULTATELOR:

- a) Stadiul atins în derularea proiectelor în raport cu obiectivele prevăzute inițial;

Activitățile din cadrul proiectului s-au desfășurat cu respectarea strictă a condițiilor din contractul de finanțare, fiind atinse toate obiectivele prevăzute inițial. Direcțiile de activitate întreprinse au fost următoarele:

1.1. Activitate de cercetare în arhive și biblioteci. Investigații în Arhivele Naționale din București, Arhiva Județeană din Iași, la Biblioteca Academiei din București. Bibliotecile Universitare din Iași, București;
1.2. Selectarea, organizarea și interpretarea informațiilor obținute în cadrul activității depuse în arhive și biblioteci în vederea redactării unui studiu; 2.1. Consultarea ultimelor publicații apărute la edituri internaționale (volume, colecții de studii, numere tematice) referitoare la masculinitate, violență și onoare în context european, necesare pentru informarea în domeniu și actualizarea metodologiilor. Stagii de cercetare în străinătate; 2.2. Sistematizarea informațiilor teoretice și metodologice obținute și corelarea lor cu datele obținute în cadrul cercetării din arhive și biblioteci; 3.1. Diseminarea rezultatelor prin participări la manifestări științifice și redactarea de articole în reviste de specialitate, incluse în bazele de date internaționale. Participarea la o conferință internațională; 3.2. Redactarea raportului științific și a documentației aferente. Achiziție materiale birotică, traducerea unor studii.

b) Valoarea și nivelul științific al rezultatelor obținute până în stadiul respectiv;

Proiectul reprezintă o direcție istoriografică originală de cercetare din punct de vedere metodologic și a surselor documentare. Comisia subliniază noutatea conceptelor și perspectivelor propuse, precum și capacitatea de racordare la dezbaterile și tematicile istoriografiei străine. Cercetările au dus la identificarea unor documente și materiale necunoscute sau neutilizate în literatura de specialitate românească, care pot fi considerate punct de plecare în verificarea unor noi piste de analiză a problematicii onoarei în societatea românească modernă.

Comisia remarcă următoarele contribuții:

I. Cercetarea s-a concentrat pe inventarierea și documentarea „afacerilor de onoare” înregistrate între 1859 și 1918 în România, prin corelarea surselor inedite din arhive, cu cele editate (memorii, jurnale) și presă. În premieră pentru istoriografia din România, a fost realizat un tabel cu sute de cazuri de afaceri de onoare, sistematizându-se următoarele informații: actorii afacerilor de onoare, poziția lor socială, demnitățile publice deținute, tipologia ofenselor (politice, publice, intime) și modalitatea rezolvării conflictelor, respectiv înțelegerea părților sau duelul și efectele acestuia (fără efecte, rănire sau moarte). Una dintre concluziile analizării datelor este aceea că afacerile de onoare erau un fenomen exclusiv urban, mediul în care putem vorbi despre sociabilitate de tip burghez, despre existența unui cult pentru bărbăție și „fencing”, în cadrul societăților de scrimă și tragere la semn. Acestea și-au găsit cu precădere adepți printre categoriile cultivate, cu ocupații liberale sau în posturile importante din structurile militare și administrația statului, concentrate în orașe, membri ai burgheziei și puțini reprezentanți ai vechilor familii princiere sau boierești. Din sutele de cazuri inventariate, cercetarea a identificat cazurile cu consecințe mortale: Costică Balș, soțul Nataliei, fiica lui Grigore Alex. Ghica Vodă, ucis la Iași de contele von Stolberg (1855); ofițerul Spiru, ucis de baronul Barbu Bellu (1860); Căpitanul Drugănescu, ucis de locotenentul A. Vidrașcu (1875); Leon Ghica, comisar polițienesc, ucis de inginerul Scarlat Vârnab la Iași (1875), Alexandru Medvay, ucis de Eugen Brodschi (ambii din Galiția), la Botoșani (1893); ziaristul George Em. Lahovary, ucis de conservatorul Nicu Filipescu (1897); ziaristul Spiru Prasin, ucis de colegul de breaslă Wolf Finkelstein, Iași (1904); în 1921, Lascăr D. Zamfirescu (fiul scriitorului Duiliu Zamfirescu), ucis de căpitanul D.D. Maican.

II. Comisia constată analiza extrem de interesantă referitoare la legislația duelului și aplicabilitatea ei în instanțe: prevederile Codurilor Penale și schimbările survenite, încadrările juridice, pedepsele, calitatea martorilor, contradicțiile apărute în ceea ce privește Codul Civil și Codul Penal, statutul aparte al duelului. Cercetarea remarcă faptul că aceeași infracțiune a legii, omuciderea cu voință și premeditată, avea în Codul Penal două moduri diferite de calificare și pedepsire: pentru omucidere în duel doar condamnare maximă de patru ani, în timp ce pentru omucidere obișnuită se aplicau pedepse mult mai mari, chiar detenție pe viață. Comisia subliniază că cercetarea nu s-a rezumat doar la o trecere în revistă a teoriei juridice, ci s-a oprit asupra celor mai importante cazuri judecate de instanțe: procesul I. Isvoranu – I. Heliade Rădulescu (1872), în care duelistii și martorii au fost dați în judecată de Ministerul Public și în cele din urmă achitați; condamnarea căpitanului Alexandru Vidrașcu în 1875, conform noilor dispoziții a Codului Penal din 1874, la 4 ani închisoare pentru uciderea în duel a căpitanului Alexandru Drugănescu; cazul deosebit dintre Alexandru Medvay- Eugen Brodschi de la Botoșani (1893), ajuns la Curtea de Casație, unde s-a statuat definitiv faptul că duelistului îi erau aplicabile dispozițiile speciale privitoare la omuciderea din duel, condamnând pe Brodschi la doi ani închisoare corecțională pentru ucidere, în timp ce martorii și medicii erau achitați de orice penalitate.

III. Cercetarea a insistat pe cel mai documentat caz de duel mortal: dintre liderul conservator Nicolae Filipescu, fost deputat și primar al Bucureștiului, și publicistul George Em. Lahovary de la ziarul „L'Indépendance Roumaine”. În premieră, lucrarea a adus în discuție consecințele acestui duel: disputele de ordin juridic, dezbaterile legislative din Parlament, comentariile publice în presă, conotațiile politice conferite întregii afaceri. Cercetările au relevat și importante mize juridice și publice: așteptările opiniei publice legate de sentințele în practica duelului și interpretarea conceptului de apărare a onoarei persoanei. S-a observat că în disputa vizând originile practicii duelului în România regăsim o profundă ruptură în cadrul elitei juridice, participante direct la proces, între autohtoniști și occidentaliști. Apărarea martorilor și a lui Nicu Filipescu a susținut teoria că duelul era o instituție „strămoșească” iar cultivarea onoarei

reprezenta, de fapt, prezervarea unor valori publice prin intermediul eticii personale. În această dispută au fost atrași juriști de marcă. Spre exemplu, Constantin Disescu pretindea că existența duelului poate fi întrezărită în pravilele domnitorilor medievali Matei Basarab sau Vasile Lupu. De cealaltă parte, procurorii Ministerului Public considerau duelul o instituție străină spiritului și tradițiilor românești, un import exotic, o „fanfaronadă” adusă din Franța, ce trebuie stârpit prin legi.

IV. Comisia subliniază și modul în care au fost interpretate conotațiile politice conferite duelului și ecourile lui în spațiul public românesc. Cercurile conservatoare, exprimate prin ziarul „Timpul”, „Epoca” și „Constituționalul” s-au poziționat pro-Filipescu, în timp ce presa liberală, „Voința Națională”, „Liberalul”, dar și cea socialistă - „Lumea Nouă” ori „Adevărul” – s-a declarat vehement împotriva duelului. Investigația demonstrează atipicul situației: toleranța de decenii era curmată prin arestarea unui fruntaș conservator, Nicolae Filipescu, sub un guvern liberal. Conservatorii au tratat ancheta drept o acțiune mascată de persecuție politică împotriva unui lider al opoziției din partea guvernului liberal condus de D.A. Sturdza. Argumentele constau în nepedepsirea unor dueluri sau provocări la duel în care fuseseră implicați liberali de-a lungul timpului, de aici și acuzația de aplicare selectivă a legii. În perioada detenției lui Filipescu la Văcărești, deși parchetele declaraseră o aplicare fără discriminare a articolelor privitoare la duel din Codul Penal, o serie de noi dueluri avuseseră loc în țară, fără nici un fel de urmări pentru combatanți, spre marea iritare a cercurilor conservatoare.

V. Lucrarea aduce în discuție și cel mai semnificativ moment anti-duel al dezbaterii politice din România modernă: proiectul depus de A.C. Viișoreanu la Senat, care ștergea articolele 258-261 din codul penal din Codul Penal, și le cataloga ca „omoruri cu precugetare” și proiectul inițiat în Cameră de V. M. Missir, alături de 30 de deputați. Substratul ultimului proiect legislativ, îndelung contestat, a fost atacul la privilegiul înaltei societăți de a perpetua această practică, prin intenția de îngădire destul de pronunțată a accesului în funcții publice, fără a mai fi nevoie de pronunțare judecătorească. Concluzia este că legea a fost amânată și tergiversată tocmai din aceste motive, mai numeroși dovedindu-se parlamentarii care acceptau obiceiul drept o necesitate socială. Un alt argument împărtășit pe scară generală a fost neîncrederea în justiție și în capacitatea ei de a repara onoarea cuiva. De altfel, se observă în lucrare, soluționarea cazului confirma statutul special al duelului. Pedepsa minimă de șase luni de închisoare pentru Filipescu, dublată de grațierea regelui Carol I, a reprezentat un semnal al tolerării duelurilor și recunoașterii tacite a acestei modalități de rezolvare a chestiunilor de onoare.

VI. Deosebit de interesante apreciem a fi concluziile. Sentința procesului Filipescu-Lahovari indica faptul că justiția recunoștea propria sa limită în apărarea conceptului de onoare personală, lăsând-o astfel la latitudinea practicilor sociale informale. Analiza susține că procesul Filipescu reprezenta doar ultima verigă juridică a unui lanț de decizii judecătorești (I. Isvoranu – I. Heliade Rădulescu, Alexandru Drugănescu-Alexandru Vidrașcu, Alexandru Medvay - Eugen Brodschi) prin care apărarea onoarei rămânea în esență o afacere privată, statul recunoscându-i autonomia și statutul de caz special. Convențiile și moravurile publice reușiseră să modeleze prevederile punitive ale Codului Penal, transformându-le în decizii judecătorești permissive. Pedepsa simbolică primită de Nicu Filipescu și achitarea martorilor, eșecul proiectelor de lege anti-duel în Parlament, cât și grațierea oferită cu generozitate de regele Carol I, consfințeau larga acceptare și, mai ales, complicitatea de care se bucurau afacerile de onoare în cadrul puterilor statului și a înaltei societăți.

VII. S-a observat că dezbaterii juridică pro și contra duelului transpunea o dispută culturală mai profundă despre formele și fondul occidentalizării. Audiența largă a afacerilor de onoare în rândul societății românești a provocat disputa între adepții existenței unui *modus vivendi* românesc al afacerilor de onoare și cei care îl considerau un fenomen de import al secolului XIX. Procesul Filipescu marca o victorie simbolică a unei practici percepută la început doar o formă de imitație a moravurilor occidentale. Ea ajunge să fie adoptată pe o scară îndeajuns de răspândită încât să i se recunoască *de facto* statutul unui fenomen la care recurge, în modul cel mai natural cu putință, o parte a înaltei societăți.

Rezultatele obținute până în prezent corespund obiectivelor stabilite inițial și constituie o garanție pentru buna derulare în continuare a proiectului.

a penalităților prevăzute în contract, pentru următoarele motive: _____

Evaluarea și avizarea lucrărilor s-a efectuat pe baza constatărilor făcute de Comisia internă la Contractor, pe baza următoarelor documente:

- Anexa II- Plan de realizare, pentru etapa corespunzătoare;
- Anexa I- Deviz cadru postcalcul;
- Lucrarea în extenso/Sinteza lucrării.

Prin semnarea de către Contractor a prezentului proces verbal acesta confirmă constatările Comisiei interne de avizare și își însușește propunerile acesteia.

Prin semnarea de către Contractor a prezentului proces verbal acesta certifică faptul că toate mijloacele fixe și obiectele de inventar achiziționate în cadrul proiectului au fost înregistrate în patrimoniul instituției în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Prezentul proces verbal s-a încheiat în trei exemplare, din care un exemplar pentru Contractor și două exemplare pentru Autoritatea Contractantă.

COMISIA INTERNA DE AVIZARE A REZULTATELOR

<u>Numele și prenumele</u>	<u>Semnătura</u>
PREȘEDINTE: Prof. univ. dr. Gheorghe CLIVETI	_____
Membri: CS II Andi MIHALACHE	_____
CS II Leonidas RADOS	_____
CS II Flavius SOLOMON	_____
Secretar: CS III Liviu BRĂTESCU	_____

DIRECTOR PROIECT,

Mihai Cezar CHIPER

DIRECTOR ECONOMIC, CONTABIL ȘEF,

Meda GÂLEA
